

De geschiedenis volgens Guido Knopp

<>>

Columns - 15 februari 2006

(15 februari 2006) Guido Knopp produceert de ene na de andere televisiedocumentaire over Duitslands recente geschiedenis. 'Zijn' films op het ZDF over de drama's van Stalingrad, Dresden of Hamburg maakten hem tot ster. Knopps critici spreken echter van 'historytainment' en van de 'verknoppisering' van de geschiedenis.

van Annemieke Hendriks

Donkere wolken, dreigende geluiden, dramatische archiefbeelden. Een sonore commentaarstem spreekt over "de waan van de overwinning der sterksten, die de zwaksten trof". Enige bejaarde *Zeitzeugen* geven hun gevoelens over het thema prijs. De toon is gezet: hier begint een documentaire van Guido Knopp. Wie kijkt, zal blijven kijken. Want de documentaires die het ZDF onder leiding van professor Knopp over het recente Duitse verleden vervaardigt, zijn meeslepend als speelfilms.

Afgelopen zondagavond reconstrueerde 'ZDF History', zoals Knopps programma heet, de stormvloed die Hamburg in de nacht van 16 op 17 februari 1962 trof en waarbij meer dan driehonderd mensen omkwamen. In vijftig minuten toonde Knopp "de ware geschiedenis achter het drama van de nacht dat de dijken braken" aan de hand van heftige archiefopnamen met opzweepend commentaar over helden, boosdoeners en slachtoffers, en met terugblikken van betrokkenen.

Maar het zijn niet zozeer deze korte, reguliere uitzendingen die Knopp zijn faam hebben bezorgd. Monumentale programma's van speelfilmlengte als 'Stalingrad', dat in januari werd uitgezonden, en series als de vijfdelige 'Die große Flucht' van verleden jaar, waarin de vlucht en verdrijving van veertien miljoen Duitsers rond 1945 werd gereconstrueerd, houden velen aan de buis gekluisterd.

Guido Knopp is een echte ster geworden. In het bijzijn van Hillary Clinton nam hij in november in New York een Emmy-Award, de 'televisie-Oscar', in ontvangst voor 'Das Drama von Dresden', het relaas van de geallieerde bombardementen op de Elbe-stad. Knopps reactie op zijn prijs was afgemeten: "Het is de laatste prijs die ik absoluut nog wilde hebben." Knopp werd in New York geflankeerd door 'Dresden'- en 'Stalingrad'-regisseur Sebastian Dehnhardt en uit de verte bekeken

door zijn researchteam, dat driehonderd Duitsers en Russen voor de bekroonde documentaire had gesproken. Maar het belette hem niet te spreken over *zijn* prijs.

Wie is Guido Knopp? Een gepromoveerd historicus die nog in Amsterdam heeft gestudeerd. Hij werkte op de redactie van het dagblad *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, totdat hij in 1978 bij het ZDF kwam. Zijn professorstiel ontleent hij aan een docentschap Journalistiek aan de Gustav-Siewerth-Akademie in Weilheim-Bierbronn. *Waar?* Het blijkt een privé-hogeschool in het Zwarte Woud, die aangeprezen wordt vanwege de “pastorale zorg” en de “huiskapel” die de studenten ter beschikking staan.

Guido Knopp heeft de uitstraling van een Duitse Bill Clinton. Vlak voor de Emmy-uitreiking had hij nog de on-Duits lichte serie ‘Tot de dood ons scheidt’ voltooid. Daarin werpt hij een blik op het privéleven van paren “in het centrum van de macht” (ZDF), met hoofdrollen voor Bill en Hillary Clinton. Knopp komt zelf ook graag in beeld, als inleider van zijn films en na afloop, wanneer zijn boeken bij de films worden aangeprezen.

Hij leidt een goedlopende fabriek, die de films permanent recyclet. Op de aftiteling van de Stalingrad-documentaire (“ZDF 2006”) wordt cameraman Peer Horstmann gememoreerd, die in 2003 is overleden. Het ZDF zond al eerder een Stalingrad-serie van Knopp en zijn crew uit, die voor de nieuwe film als basis diende.

De hamvraag is of Guido Knopps historische documentaires goed zijn. Daarover wordt in de Bondsrepubliek flink gestreden. Onbetwistbaar bieden de films met elkaar een voortreffelijk gedocumenteerd beeld van de grote, moeilijke momenten uit de recentere geschiedenis van Duitsland. En ze doen dat met veel gevoel voor persoonlijke belevenissen, doorgaans aan beide kanten van het front of het conflict.

Maar Knopp-haters noemen zijn stijl badinerend ‘historytainment’. Wie op internet het woord ‘*Knoppisierung*’ opzoekt, krijgt meer dan tweehonderd links met veelal dodelijk commentaar op wat de ‘verknoppisering’ van de geschiedenis op televisie wordt genoemd. De critici vinden dat Knopp louter docudrama met goedkoop effectbejag produceert. Dat degenen die hun belevenissen voor de camera mogen navertellen, met *soundbites* in een verhaal worden geperst, dat van clichés aan elkaar hangt.

De critici missen de ruimte om na te kunnen denken, de ruimte voor grijstonen. Harald Schmidt, de genadeloze talkshowmaster en Duitsland-*watcher* bij concurrent ARD, liet zijn publiek eens met gebaren een ‘Knopp-versie’ van de

ondergang van de Wilhelm Gustloff in 1945 naspelen, het schip vol vluchtelingen dat in een aflevering van 'Die große Flucht' centraal stond. De zaal voldeed Schmidts opdracht gierend van het lachen: "Schip vaart - torpedo komt - schipt zinkt - vrouw weent..."

Het is inderdaad niet moeilijk zwakke plekken in Knopps geschiedschrijving te vinden. Bijvoorbeeld in de laatste Stalingrad-film, over de mislukte belegering van de stad - het keerpunt in de Tweede Wereldoorlog. Het alles overheersende commentaar barst van Grote Woorden bijkans uit zijn voegen: "De wapens zwijgen. Maar het sterven gaat verder."

De vetste archiefbeelden van het beleg worden ingezet om nazi-Duitsland, en in mindere mate de Sovjetroepen, de les te lezen. Nieuw geschoten beelden van prikkeldraad, steppelandschappen, opkomende manen, ondergaande zonnen en eindeloze sneeuwlandschappen bij gure wind zorgen voor de juiste stemming. En de kritische kijker vermoedt dat de ultrakort terugblikkende Russen en Duitsers hele verhalen te vertellen hadden, die niet in Knopps plaatje pasten.

Maar de vele fans van Guido Knopp kijken alweer reikhalzend uit naar zijn komende film, die nu eens niet over Duitsland gaat maar over Bush versus Saddam, "met exclusief beeldmateriaal" op de late zondagavond van 26 februari.

In deze rubriek stelt Annemieke Hendriks, journaliste in Berlijn, maandelijks een opmerkelijk Duits tv-programma voor.

De eerstvolgende uitzending van [ZDF History](#) vindt plaats in de nacht van 26 op 27 februari, 00.05 - 00.50 uur: 'Bush gegen Saddam - Zweimal Krieg am Golf'.

[Harald Schmidt](#), elke woensdag en donderdag om 22.45 uur op de ARD.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/2716/de-geschiedenis-volgens-guido-knopp>